

БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ АДМІНІСТРАЦІЙ БАРАКА ОБАМИ І ДЖО БАЙДЕНА

Ключові слова: Барак Обама, Джо Байден, безпековий вимір, зовнішня політика США, ядерна загроза, кібербезпека, тероризм, мир.

Keywords: Barack Obama, Joe Biden, security dimension, US foreign policy, nuclear threat, cyber security, terrorism, peace.

Зовнішня політика і Барака Обами, і Джо Байдена значною мірою покладається на компонент безпеки. Як Президенти США, вони мали обов'язок підтримувати міжнародний мир і стабільність, а також захист і безпеку американського народу. У кожній Стратегії національної безпеки США зазначається, що глобальний світовий порядок – це особистий інтерес Вашингтона для гарантування міжнародної безпеки.

Зовнішньополітична стратегія США ставала предметом дослідження як українських, так і зарубіжних науковців, серед яких А. Годлюк, Дж. Джераті, У. Лукач, Д. Свідмор, Д. Френч. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну в 2022 році поставило низку питань і ще більше актуалізувало дослідження американської безпекової політики. Метою цього повідомлення є оцінити й порівняти безпекову політику Барака Обами та Джо Байдена.

За період перебування при владі обох Президентів Сполучені Штати мали кілька ключових проблем у сфері національної безпеки. Ядром безпекової політики США є збереження світового лідерства і сфер впливу. До того ж традиційно США веде постійно боротьбу проти тероризму, розповсюдження ядерної зброї, зміни клімату; а також стикається з проблемами кібербезпеки.

Барак Обама надавав високий пріоритет захисту безпеки народу Сполучених Штатів і міжнародних союзників під час перебування на посаді Президента. *Стратегія запобігання розповсюдженню ядерної зброї та протидії тероризму* була одним із головних положень безпекової складової зовнішньої політики Обами [3]. Із метою зменшення терористичної загрози та військового протистояння він керувався лозунгом «м'якої гегемонії» – внутрішньополітичної стратегії з розумним балансом «жорсткої» та «м'якої» сили [5]. Обама досяг історичної угоди з Іраном щодо їх ядерної програми, яка зменшила напругу між сторонами та в регіоні Близького Сходу: вона передбачала скасування санкцій проти країни в обмін на скорочення ядерного потенціалу Ірану [11]. У 2010 р. відбулося укладання угоди з Росією про зменшення ядерних арсеналів, що зменшило кількість ядерної зброї світу [2]. Щодо тероризму, то Обама використовував низку стратегій і підходів, зокрема й військове втручання, економічні санкції, дипломатичний тиск і збір інформації. Смерть Усами бен Ладена та проведення значної кількості військових операцій проти ІДІЛ в Іраку та Сирії в 2014 р. були двома найбільш значними досягненнями у війні з тероризмом за адміністрації Президента [12].

Просування демократії та прав людини в усьому світі було одним з ключових компонентів зовнішньої політики Барака Обами. Посилив і розширив діяль-

ність Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), зокрема шляхом розробки нових ініціатив для боротьби з пандеміями та зміною клімату. Обама всебічно підтримував мирні ініціативи ООН та закликав світ до демократії. Він заснував ініціативу «Let Girls Learn», щоб гарантувати дівчатам доступ до освіти в країнах, що розвиваються. Обама вважав, що дотримання прав людини та боротьба з нерівністю є важливими для забезпечення глобального миру та безпеки [8].

Під час свого президентства Обама приділяв увагу *зміцненню кібербезпеки* США. Міжнародна стратегія кібербезпеки, створена в 2011 р., була спрямована на збереження вільного та відкритого інтернету, підвищення глобальної кібербезпеки та створення світових стандартів у цій сфері. У 2013 р. Б. Обама видав Указ про кібербезпеку, який встановив вимоги безпеки для життєво важливої інфраструктури, включно з транспортним, енергетичним і фінансовим секторами. До того ж було створено Національний центр кібербезпеки та координації, завданням якого є сприяння комунікації з питань кібербезпеки між державним і приватним секторами [14]. Однак у цей період відбулося кілька серйозних кібератак проти США та їх союзників. Найвідоміші з них – пов'язаний з Північною Кореєю, а саме напад на Sony Pictures у 2014 р. [6] та намагання Росії втрутитися у президентські вибори 2016 р. [1].

Одним з акцентів зовнішньої політики Б. Обама був *захист міжнародного права* та підтримка глобальної системи колективної безпеки. Обама просував ідею про те, що встановлення міцного миру та безпеки у світі залежить від дотримання всіма міжнародного права. Президент відзначався своїми демократичними цінностями та ініціативами розбудови миру. Він ратифікував Паризьку угоду про зміну клімату [9], яка мала на меті скоротити викиди парникових газів, а також працював над збереженням міжнародного права, підписавши, серед іншого, Загальну декларацію прав людини ООН і сприяючи створенню Міжнародного кримінального суду [8].

Адміністрація Джо Байдена, яка вступила на посаду в січні 2021 р., зберегла попередній підхід демократів до підтримки глобальної правової системи та співпраці з іншими країнами. Необхідність продовження попередніх методів підтримки міжнародної правової системи та співпраці з іншими державами наголошується в Стратегії національної безпеки США, яку представила адміністрація Президента в жовтні 2022 р. [13].

Президент Джо Байден продовжує зміцнювати та розширювати альянси з союзниками по НАТО, зокрема посилюючи присутність американських військ у Європі. Він також доклав багато зусиль для забезпечення безпеки в регіоні. Вашингтон зосереджується на боротьбі з тероризмом і ядерною зброєю як на двох найбільш нагальних загрозах національній і міжнародній безпеці. Д. Байден виступає за збереження та посилення наявної системи контролю над *ядерними озброєннями* в глобальному масштабі, особливо шляхом введення в дію міжнародної ядерної угоди з Іраном, останнього договору щодо ядерної зброї з Росією та просування Термінової конвенції про заборону ядерної зброї. Щодо *тероризму*, то він активізує зусилля в усьому світі щодо боротьби з радикалізацією та екстремізмом і продовжує підтримувати гуманітарні ініціативи для країн, які знаходяться під загрозою. 46-ий Президент бере активну участь у жорстоких конф-

ліктах по всьому світу, зокрема в Афганістані та Україні. До того ж він наголосив на допомозі США у сприянні мирному вирішенню конфлікту в Ємені та на Близькому Сході загалом [7].

Джо Байден продовжує підтримувати *жорсткий підхід у відносинах із Китаєм і Росією*, зокрема засуджуючи агресивну зовнішню політику обох країн і порушення прав людини. В останній стратегії національної безпеки він бачить Китай і Росію як можливі загрози. Відносини між цими двома державами та Сполученими Штатами є напруженими через низку факторів, і обидві розглядаються як конкуренти останніх у геополітичній сфері. США звинувачують Китай у порушенні прав людини, розриві торгових угод, крадіжці їх інтелектуальної власності, тому адміністрація посилює тиск на Китай, зокрема шляхом запровадження торгових санкцій та інших заходів [15].

Щодо Росії, між США та Росією зараз надзвичайно напружені відносини, вони в своїй «нижній точці» через повномасштабну агресію Росії проти України, втручання у вибори в США, погрози ядерною зброєю тощо. Вашингтон продовжує створювати стратегію санкцій та інших видів тиску на Росію, щоб відштовхуватися від спірних тем і відстоювати міжнародне право. Уряд зберігає санкції та інші обмеження щодо Росії [4].

Питання *кібербезпеки* також стали важливим питанням зовнішньої політики адміністрації Байдена. Він пішов попереднім шляхом у боротьбі з кіберзлочинністю та кібершпигунством, а також у зміцненні кіберзахисту США та їх союзників. У Стратегії національної безпеки йдеться про зміцнення кіберзахисту країни шляхом збільшення кількості кваліфікованих кіберфахівців, сприяння тіснішій співпраці з приватним сектором та іншими країнами, збільшення інвестицій у кіберзахист, а також забезпечення більшої прозорості та відкритості на місцях [13]. У червні 2021 р. Д. Байден видав указ про посилення кіберзахисту життєво важливої інфраструктури США. Указ вимагав підвищити рівень кіберзахисту в галузях зв'язку, транспорту та інших [10].

Джо Байден використовує різноманітні дипломатичні прийоми у своїй зовнішній політиці для врегулювання міжнародних суперечок і підтримки глобального закону та порядку. Водночас він продовжує фінансувати військові зусилля, коли це потрібно для захисту національних інтересів Америки та союзників [7].

Отже, у світлі швидких змін у світі гарантування національної безпеки та міжнародної стабільності були головними цілями зовнішньої політики Барака Обами та Джо Байдена. Страта Усами бен Ладена, ядерна угода з Іраном і розширення заходів кібербезпеки є лише кількома прикладами головних досягнень обох Президентів. Б. Обама та Д. Байден підкреслили важливість протистояння мінливим викликам у сфері національної безпеки та прагнули заохочувати глобальну співпрацю та стратегічні союзи, незважаючи на значні відмінності в їх підходах. Надзвичайно важливо віддавати пріоритет національній безпеці в майбутньому, водночас вирішуючи нові світові проблеми у сучасному світі, який є складним і мінливим.

Джерела та література

1. В Сенаті США представили фінальну доповідь про втручання Росії у вибори 2016 року. *Радіо Свобода*. 18.08.2020. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-vtruchannya-rosii-dopovid/30790682.html>
2. Пеленська О. Президенти США і Росії підписали новий Договір про скорочення стратегічних наступальних озброєнь. *Радіо Свобода*. 08.04.2010. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/2006641.html>
3. Barack Obama: 67th Session of the United Nations General Assembly Address. *American Rhetoric*. 25.09.2012. URL: <https://www.americanrhetoric.com/speeches/barackobama/barackobama-unitednations67.htm>
4. Biden's Midterm Report Card. *Foreign Policy*. 19.01.2023. URL: <https://foreignpolicy.com/2023/01/19/biden-2-year-report-card-foreign-policy/>
5. Goldberg J. The Obama Doctrine. *The Atlantic*. 2016. URL: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/04/the-obama-doctrine/471525/>
6. Ismail M. Sony Pictur Sony Pictures and the U.S. Federal Government: A Case Study. *University of Southern Mississippi*. 2017. URL: https://aquila.usm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1360&context=masters_theses
7. Kelly A. Grieco. Hits & Strikes From Biden's First Two Years. *Stimson*. 23.01.2023. URL: <https://www.stimson.org/2023/bidens-policy-record-a-mid-term-assessment/>
8. Obama B. The Legacy of Barack Obama. *DigiCat*. 13.11.2022. 274 p.
9. Paris Agreement international treaty. *The Editors of Encyclopedia Britannica*. 2015. URL: <https://www.britannica.com/topic/Paris-Agreement-2015>
10. President Biden's Cybersecurity Executive Order: What will it mean for you? *Cloud Security Alliance*. 06.01.2021. URL: <https://cloudsecurityalliance.org/blog/2021/06/01/president-biden-s-cybersecurity-executive-order-what-will-it-mean-for-you/>
11. Security Council Adopts Resolution Extending Arms Embargoes Imposed on Somalia. *United Nations*. 23.10.2015. URL: <https://press.un.org/en/2015/sc12094.doc.htm>
12. Stern J. Obama and Terrorism: Like It or Not, the War Goes On. *Foreign Affairs*. 2015. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/obama-and-terrorism>
13. The Biden-Harris Administration National Security Strategy. *The White House*. 12.10.2022. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>
14. The Comprehensive National Cybersecurity Initiative. *The White House President Barack Obama*. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/issues/foreign-policy/cybersecurity/national-initiative>
15. U.S. Foreign Policy Under Biden. *World Politics Review*. 22.02.2023. URL: <https://www.worldpoliticsreview.com/biden-us-foreign-policy/>

Шпак Олександр

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ТРАНСФОРМАЦІЯ НЕЙТРАЛІТЕТУ ШВЕЦІЇ І ФІНЛЯНДІЇ ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Ключові слова: *нейтралітет, війна, Швеція, Фінляндія, Україна.*

Keywords: *neutrality, war, Sweden, Finland, Ukraine.*

Початок повномасштабної війни в Україні у 2022 р. сколихнув світ і мав далекосяжні наслідки для країн Європи. Швеція та Фінляндія, дві традиційно нейтральні країни, зіткнулися зі значним викликом через ескалацію конфлікту в Украї-